

Тетяна Деркач

д.е.н., доцент,
завідувач кафедри менеджменту,
Міжнародний гуманітарний університет

Людмила Бахчиванжи

к.е.н., доцент кафедри маркетингу, підприємництва і торгівлі
Одеська національна академія харчових технологій

РОЗМІРКОВУЮЧИ НАД ПРОЧИТАНИМ

*Справжня і законна мета всіх наук полягає в тому,
щоб наділяти життя людське новими винаходами і багатствами.
Francis Bacon, англійський філософ*

Нова книга Василя Гавриловича Андрійчука, доктора економічних наук, професора, академіка Національної академії аграрних наук України, професора кафедри економіки агропромислових формувань Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана «Основи наукових досліджень в агробізнесі» – це, як завжди, значна подія в освітянському середовищі України.

Декілька поколінь економістів (і не тільки аграрної сфери) виховані і сформували свій науковий світогляд під впливом чисельних монографій, підручників, публікацій В.Г. Андрійчука, в тому числі підручників нового покоління. Ці підручники витримали, починаючи з 90-х років минулого до декілька видань і перевидань і склали справжню економічну енциклопедію для студентів та викладачів економічних факультетів українських закладів вищої освіти. Для приклада назвемо унікальний, як ми вважаємо, підручник «Економіка підприємств агропромислового комплексу» (КНЕУ, Київ, 2013).

Навчальний посібник «Основи наукових досліджень в агробізнесі» (2018 р.), рекомендований Науково-методичною радою КНЕУ, виділяється своєю глибиною, багатогранністю і академічністю наукового аналізу, актуальністю висновків і практичних пропозицій.

Актуальність навчального посібника визначається специфікою сучасного етапу розвитку, який, на нашу думку, полягає не тільки в нових наукових дослідженнях, а й в ефективному впровадженні вже існуючих

знань; сьогодні потрібні не відкриття самі по собі, а інновації в застосуванні вже наявних відкриттів, що потребує досконалого володіння методами наукового дослідження.

Вітчизняна аграрна економічна наука породила цілу плеяду видатних вчених, які по праву є не лише лідерами сучасної економічної думки, а й фундаторами наукових шкіл, які на протязі відносно нетривалого періоду ринкових перетворень внесли значний вклад у наукове і методичне забезпечення організації аграрного бізнесу, управління аграрними формуваннями та сприяли перетворенню України у помітного гравця на світових ринках продовольства.

Сьогодні невід'ємною складовою навчання студентів є не тільки фахова підготовка, а й наукові дослідження, які здійснюються в рамках курсового і дипломного проектування. Студенти широко залучаються до розробки наукових проектів, участі у Всеукраїнських та міжнародних конкурсах наукових студентських робіт, науково-практичних конференціях. Аксиомою

стали слова про те, що перші питання, які постають перед науковцями-початківцями, є питання саме методологічного характеру, серед яких наступні: яку наукову проблему обрати для розробки і вирішення, як сформулювати назву теми дослідження, його мету, завдання; що є об'єктом і предметом і, нарешті, як його здійснити, які методи використати і як викласти результати та здійснити їх апробацію і впровадження у практичну діяльність. Особливо актуальними ці питання є для студентів другого і третього освітніх рівнів: магістрів і аспірантів – майбутніх докторів філософії (PhD), організація підготовки яких кардинально змінилася протягом останніх трьох років і включає не лише наукову, а й навчальну складову.

З огляду на реформування вищої освіти та актуальність підготовки наукових кадрів нового типу вкрай нагальними постають питання забезпечення навчальною літературою, яка б відповідала викликам сьогодення.

Відмінністю даного навчального посібника порівняно з аналогічними виданнями інших авторів з питань основ і методології наукового дослідження є те, що нова праця академіка В.Г. Андрійчука відрізняється глибиною викладення навчального матеріалу, наочністю і надзвичайною доступністю, що буквально з перших слів і рядків тексту підкупав і захоплює читача, який не гірше, ніж у справі з художньою літературою, прагне дізнатися: що далі, як буде розв'язано або інтерпретовано конкретні наукові питання методологічного і методичного характеру, які турбували читача раніше і на які не було отримано вичерпної відповіді у інших навчальних посібниках.

Автор охоплює в комплексі та з позицій системного підходу широке коло питань, які витікають із традиційного тлумачення вітчизняними науковцями поняття «методологія наукового дослідження», яке є багатогранним і багаторівневим. Оригінально і логічно автор обґрунтовує сутність понять «наука», «наукове дослідження», «об'єкт і предмет дослідження», звертає увагу на різноманітність наукових досліджень та подає їх класифікацію.

По-новому перед читачем постає поняття методології наукового дослідження та її

складових, система та характеристика загальнонаукових методів дослідження.

Сьогодні країни світу, незалежно від рівня розвитку, постійно стикаються і змушені вирішувати серйозні економічні виклики і проблеми, які, здавалося б, уже не повинні виникати. І це пов'язано не з проблемами розвитку економічної науки, а зі слабкістю використання її можливостей, що підтверджує необхідність формування сучасного наукового кадрового потенціалу.

Під час ознайомлення з матеріалом посібника про вибір теми наукового дослідження, літературну форму представлення його результатів та інформаційне забезпечення (тема 3) у читача складається враження, що автор веде безпосередній діалог з читачем і власним досвідом та прикладом визаних вчених наставляє молодого науковця та налаштовує на позитивне розв'язання проблемних питань методологічного характеру, від яких залежить кінцевий результат наукового пошуку.

Зазвичай проблемними питаннями є структура наукової роботи, змістове наповнення вступної, основної та заключної її частин, і особливо формулювання наукової новизни роботи, яким присвячена тема 4 навчального посібника. Але автор з легкістю на наочних прикладах демонструє, як ці проблемні питання можуть бути вирішені та сформульовані у тексті наукової роботи.

Теми 5-9 навчального посібника присвячені традиційним для нашої аграрної економіки специфічним методам наукового дослідження. На реальних прикладах автор ілюструє алгоритми застосування економіко-статистичних, монографічного, кореляційно-регресійного аналізу, розрахунково-конструктивного, балансового, нормативного методів дослідження. При викладенні матеріалу цих тем, автор характеризує поняття кожного з методів, алгоритм їх застосування, основні напрями використання та приклади на реальних даних сфери агробізнесу. Таким чином, матеріал цих тем виконує подвійну роль: демонструє, з одного боку, особливості застосування методів та їх прийомів, а з іншого – стан, тенденції та закономірності аграрного еко-

номічного розвитку, критерії оцінки досліджуваних явищ, завдяки чому читачі отримують вичерпні приклади того, як тлумачити отримані результати економічного аналізу та використовувати їх в прогнозуванні розвитку економічних явищ і процесів та прийнятті оптимальних управлінських рішень в агробізнесі. Враховуючи великий практичний інтерес цих розділів, ми рекомендуємо їх уважно прочитати всім зацікавленим.

Заключна тема навчального посібника присвячена питанням оформлення тексту наукової роботи, що є надзвичайно важливим для науковця.

Позитивною відмінністю навчального посібника є наявність в кінці викладення матеріалу кожної теми резюме, питань для самоконтролю, завдань для індивідуальної роботи, рекомендованих літературних джерел. Така структура кожної теми дозволить забезпечити високий рівень самостійності студентів у вивченні дисципліни та набуття ними навичок наукової діяльності під час навчання у вищому навчальному закладі. Останній результат навчання має важливе значення у формуванні компетентностей здобувачів вищої освіти, що визначаються стандартами та освітніми програмами.

Ще однією новацією даної книги є простеження повного циклу структурної схеми наукового дослідження.

В рамках рецензії неможливо дати оцінку всім теоретичним і методологічним новаціям автора. Практично важливим, наприклад, є розгляд глави 4.4 «Формування і формулювання наукової новизни наукової роботи», тому що саме наявність останньої

і є основним здобутком дослідження. Так, у своїх спогадах Джеймса Б'юкенен зазначав: «Вивчення економіки не позбавить вас від стояння в черзі за хлібом, але ви хоча б зрозумієте, чому ви там стоїте».

Глибина викладення матеріалу дисципліни у навчальному посібнику, його комплексність, системність, логічність, прикладний характер обумовлюють корисність не лише для студентів бакалаврського та магістерського рівня освіти, а й для аспірантів, молодих науковців, підприємців сфери виробництва і послуг аграрного сектора і переробної галузі, а також менеджерів усіх рівнів, оскільки сьогодні наука покликана виконувати не тільки пізнавальну і прогностичну функції, а й стає беззаперечним важелем управління як на мікро-, так і на макрорівнях.

Підводячи підсумок, можна з упевненістю сказати, що фундаментальна і концептуально насичена книга В.Г. Андрійчука може служити настільним керівництвом для економістів усіх профілів і дисциплін. Поєднуючи в собі строгість аналізу і жвавість і дохідливість викладу, вона буде корисною студентам, аспірантам і широкій читацькій аудиторії.

Науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти, які мають можливість використовувати в своїй професійній діяльності даний навчальний посібник, студенти та аспіранти висловлюють глибоку вдячність автору, академіку Василю Гавриловичу Андрійчуку, бажають йому продуктивного творчого довголіття і з нетерпінням очікуватимуть нових здобутків та нових підручників видатного вченого сучасності.